

Suuritutkimus selvittää reuman periytyvyyttä

Lääketiede: Jyväskylässä ja Lahdessa kerättiin verinäytteet 2 000 potilaalta.

JYVÄSKYLÄ
Heljä Roikonen

Keski-Suomen keskussairaalan reumayksikön potilaat ovat erikoisessa. Heille tarjotaan parasta mahdollista hoitoa ja lisäksi heitä pyydetään usein osallistumaan myös erilaisiin tieteellisiin tutkimuksiin.

Tällä hetkellä käynnissä on lääketutkimuksia sekä useita seurantatutkimuksia.

Yksi merkittävimmistä ja tällä erää puhutuimmista on reumaosaston ylilääkäri **Tuulikki Sokka-Islerin** johtama laaja kansainvälinen tutkimushanke, jossa selvitetään, kuinka reumaa hoidetaan 33 maassa eri puolilla maailmaa.

Viimeistään tässä laajassa vertailussa suomalaisten reumahoidon on todistettu olevan maailman huippua.

Tutkimuksesta on riittänyt paljon puhetta tulosten lisäksi myös hankkeeseen liittyneen virkarikosepäilyn tähden.

Yli puoli vuotta kestäneessä tutkimuksessaan poliisi kuitenkin totesi epäilyt aiheettomiksi. Menestyksekkäällä hankkeella on kuin onkin sairaalan ja sairaan-

”Hyvien hoitotulosten saavuttamisessa voidaan olla myös esimerkkinä muille.

Tuulikki Sokka-Isler

hoitopiirin siunaus ja lupa, mikä oli poliisitutkimuksen yksiselitteinen tulos. Syyttäjälle asti asia ei edennyt.

Sairaanhoidopiirin johtajan **Juha Kinnusen** mukaan asia on loppuun käsitelty.

– **Jo vuonna 1998** aloimme kartoittaa nivelreumapotilaiden toimintakyvyn kehittymistä. Lähes joka vuosi lähetimme reumapotilaille ja Väestörekisterikeskuksen poimimalle väestötutkimuspostikyselyt. Vastausprosentti lähenteli parhaimmillaan 80 prosenttia.

– Tämä varmaan kertoo siitä, että keskisuomalaiset ihmiset ymmärtävät, miksi tutkimustyötä tehdään, Sokka-Isler arvelee.

Hän teroittaa, että tutkimusta ei tehdä tutkimuksen vuoksi vaan siksi, että voitaisiin tarjota parasta hoitoa. Siksi omia hoitotuloksiakin tutkitaan ja arvioidaan jatkuvasti, jotta käyttöön voidaan valita parhaat käytännöt.

– Hyvien hoitotulosten saavuttamisessa voidaan olla myös esimerkkinä muille.

Keskisuomalaiset ovat olleet mukana muun muassa laatimassa eurooppalaisia reumahoidon suosituksia.

Yksi nyt meneillään olevista tutkimuksista selvittää nivelreuman perinnöllisyyttä. Tätä tutkimusta varten kerätään ve-

rinäytteet 2 000 suomalaiselta nivelreumapotilaalta Jyväskylässä ja Lahdessa. Tutkimus on aivan loppusuoralla.

– Kun vielä puuttuvat 15 näytettä saadaan, näytteiden tutkiminen Kalifornian yliopistossa Los Angelesissa voi alkaa, kertoo Sokka-Isler.

Keski-Suomen lääkäriyhdistyksen taannoisessa 90-vuotisjuhlassa professori **Pekka Hannonen** tiivistä suomalaisen reumahoidon voittokulkua. Suomen lisäksi vain muutamassa muussa maassa tauti on saatu taltutettua hyvälle tasolle.

Muihin hyvän hoitotason maihin verrattuna Suomessa osataan hoitaa reumaa muita edullisemmin. Tämä johtuu pitkälti siitä, että Suomessa ei tarvita niin paljon uusia ja kalliita biologisia lääkkeitä kuin esimerkiksi Norjassa. Keski-Suomessa näitä lääkkeitä käytetään puolet vähemmän kuin esimerkiksi Norjan Sorlandetin läänissä.

Suomalaisten ja keskisuomalaisten hyvien hoitotuloksien taustalta löytyy useita uraauurtavia saavutuksia. Jo 1980–1990-luvulla Pekka Hannonen ja erikoislääkäri, nykyisin Turun yliopiston reumatologian professori **Timo Möttönen** asettivat hoidon tavoitteeksi oireettomuuden ja toimintakyvyn säilymisen iänmukaisena, mitä oli ennen pidetty lähes mahdottomana.

Tutkimukset osoittivat pian, että siinä myös onnistuttiin. Yli 40 prosenttia potilaista saavutti tavoitteet. Uutena strategiana oli oppia käyttämään perinteisiä reumalääkkeitä optimaalisesti. Tavaksi osoittautui mahdollisimman tehokas monilääkehoito taudin varhaisvaiheessa. Potilas on tiiviissä seurannassa kahden ensimmäisen vuoden ajan. Kehitettiin hoitopolku, johon kuuluu tiivis yhteydenpito ja lääkityksen tehostaminen määrätietoisesti.

Myöhemmin tällä strategialla on päästy erinomaisiin hoitotuloksiin valtaosalla nivelreumapotilaista.

Maailmalla vielä 1970–80-luvulla nivelreumapotilaiden sairautta hoidettiin vuodelevossa ja lastoittamalla kipeimmät nivelet. Pelättiin, että rasittaminen vaurioittaisi tulehtuneita niveliä.

Keski-Suomen keskussairaalassa tämäkin osoitettiin harha-luuloksi. Reumayksikön fysioterapeutti **Arja Häkkinen**, nykyisin Jyväskylän yliopiston fysioterapiaprofessori, päätti uraauurtavissa tutkimuksissaan selvittää, miten nivelten rasittaminen vaikuttanut potilaisiin. Tulokset olivat niin hyviä, että tänä päivänä jokaisen vastasairastuneen nivelreumapotilaan hoito-ohjelmaan kuuluu keskeisenä osana yksilöllinen kunto-ohjelma.

Vasta 1980-luvun loppupuolella reumatologit hyväksyivät yleisesti, että nivelreuman aiheuttamat haitat ovat isompi ongelma kuin hoidosta mahdoli-

Lääkäri Arto Kokko otti verinäytteen Eila Tiitiseltä, joka halusi osallistua reumatutkimukseen ja antoi sitä varten verinäytteen.

sesti koituvat haitat.

Aikaisemmin oli tavallista, että vastaanotolle tulevien potilaiden nivelet olivat jo tuhoutuneet ja he tarvitsivat saattajia ja monenlaisia apuvälineitä jokapäiväisessä elämässä.

Aukuksuomalainen reumahoito keskittyi Helsingin yliopiston Kivellä sairaalaan, ja sittemmin Reumasäätiön perustamisen jälkeen 1950-luvulla Heinalan reumasairaalaan.

Keski-Suomen keskussairaala oli ensimmäisenä kehittämässä maakunnallista mallia keskitetyn hoidon sijaan. Vuosina 1966–1988 sisätautien ylilääkärinä toiminut professori **Martti Oka** aloitti hoidon ohella monitieteisen reuman tutkimuksen. Tuohon aikaan perustettiin reumaklubikin, jonka kantavia voimia on ollut myös keskussairaalan ylilyfysikko, professori **Ahti Rekonen**.

Reumatutkimuksen alkuvaiheissa tutkimusapurahojen saaminen oli miltei mahdotonta. Lohdutukseksi tai kiusakoksi Martti Oka sai kaverilta kymmenen markan setelin, joka kehystettiin kantamaan nimeä ”Muikkusäätiön apuraha”. Muikkusäätiön apuraha on sit-

Martti Oka (vas.), Tuulikki Sokka-Isler, Ahti Rekonen, Pekka Hannonen ja muikkustipendi, jolla on valettu vuosikymmenet uskoa pioneeritutkimukseen.

temmin kiertopalkintona ojenettu monille ansioituneille reumatutkijoille. Tällä hetkellä se on Sokka-Islerin hallussa.

– Reumatutkimuksen saralla on koettu monenlaisia vastoinkäymisiä vuosikymmenten aikana. Muikkusäätiön apura-

ha muistuttaa siitä, että monet vastoinkäymiset on käyty läpi ja voitettu. Sokka-Isler kertoo ja pyörittää korkokengilläään eteenpäin.

Kiireisellä ja arvostetulla tutkijalla on edessä matka Saksaan. Hän kertoo palanneensa vasta

Italiasta. Välillä voi onneksi uppoutua myös peruspotilastyöhön, tällä kertaa reumayksikön uusissa tiloissa Nova-päivystysyksikön naapurissa. Ahtaista tiloista Sädesairaalan kellarista on päästy uuteen, avaraan ja valoisaan ympäristöön.

RISTO AALTO

HELJÄ ROIKONEN

REUMAOITO

Tehokas lääkehoito ja lihasvoima tärkeitä

■ Yli 2 000 suomalaista ja sata keskisuomalaista sairastuu vuosittain nivelreumaan.

■ Jopa 50 000 suomalaista sairastaa nivelreumaa (kaikki reumataudit yhteensä 100 000).

■ Ennen nivelreumaan liittynyt invaliditeetti pystytään nykyisin ehkäisemään lähes kokonaan. Reumaleikkausten ja sairaalahoidon tarve on saatu dramaattisesti vähenemään. Tuoreimpien havaintojen mukaan nivelreumaa sairastuneiden kuolleisuus ja oheissairastavuus eivät enää poikkea muusta väestöstä.

■ Tehokkaan lääkityksen ja oh-

jauksen avulla yhdeksän kymmenestä potilaasta saadaan nykyisin oireettomiksi. Tärkeässä roolissa ovat kuntoliikunta, lihasvoimien kartuttaminen ja terveet elintavat.

■ Keski-Suomessa uudet nivelreumapotilaat ohjataan moniammatilliselle hoitopolulle, jonka tavoitteena on oireettomuus niin pian kuin mahdollista. Siihen kuuluvat tehokas lääkitys, matkapuhelimen avulla toteutettava tiheä seuranta, neuvonta ja henkilökohtainen kunto-ohjelma. Hoidon tehoamista arvioidaan 3,6,12 ja 24 kuukauden jälkeen diagnoosin saamisesta sekä myöhemmin 5 ja 10 vuoden kuluttua.